

Facultat de Magisteri
Grau de Mestra/e en Educació Infantil/Primària
Primer curs - GRUP i
Curs 2013-2014

Programa de l'assignatura
Organització i Direcció de Centres

Assignatura: Organització i Direcció de Centres

Primer quadrimestre

Codi de l'assignatura: 33602

Matèria de formació bàsica – 6 crèdits

Horari de l'assignatura: Dilluns, de 09:00 a 11:00, i dimecres, d'11:30 a 13:30

Aula P3.10

Professor: José A. Veiga Gómez – J.Antonio.Veiga@uv.es

Departament de Didàctica i Organització Escolar

Horari de tutoria presencial:

Dilluns, d'11:00 a 12:00 h. Despatx P2.16 - Facultat de Magisteri

Dilluns, de 12:30 a 13:30 h. Despatx P6.18 - Facultat de Filosofia i CC. de l'Educació

Dimecres, de 10:30 a 11:30 hores. Despatx P2.16 – Facultat de Magisteri

El professor participa en el programa de tutoria virtual

1.- FINALITAT I OBJECTIUS.

La persona que ha optat per dedicar-se professionalment a la docència és conscient de què ha assumit una tasca d'una enorme responsabilitat. La societat actual espera de les docents i dels docents respostes permanents als nombrosos reptes quotidians, i capacitat d'anticipació davant aquells altres que la realitat s'encarrega d'aportar.

L'educació ha esdevingut en les societats avançades un mitjà clau per a la construcció d'una autèntica vida democràtica, això és, participativa i crítica, i un instrument fonamental per a la recerca de propostes per al desenvolupament social, econòmic i cultural, a més d'una via essencial d'integració i redistribució en la lluita permanent contra els desequilibris i les desigualtats, contra la pobresa, l'exclusió, les incomprensions, les opressions i els conflictes.

Front als nombrosos desafiaments del present i del futur, l'educació és un instrument indispensable de progrés cap als ideals de pau, llibertat i justícia social. En moments com ara aquests en què les polítiques educatives es veuen relegades en la pràctica a categories inferiors de prioritats, cobra especial importància la reivindicació de l'educació com a eix central de la convivència en una societat oberta.

Si pretenem l'educació integral de la persona, de totes les persones, l'ensenyament escolar deu orientar-se de manera harmonitzada cap als quatre pilars fonamentals que estructuren l'educació: aprendre a conèixer, adquirint els instruments de la comprensió; aprendre a fer, per a poder influir sobre el propi entorn; aprendre a conviure, per a participar i cooperar amb els demès i les demès en totes les iniciatives humanes, i aprendre a ser, per a contribuir al desenvolupament global de cada persona en un món humanitzat.

L'escola, com a principal institució del sistema educatiu formal, és una realitat sociopolítica viva i complexa, configurada per dimensions diverses, i en la qual intervenen nombroses variables i es desenvolupen múltiples processos diferenciats i relacionats alhora.

Tota escola és un espai físic i un grup humà que té una finalitat, posseeix una estructura organitzativa formal, funciona en un context determinat i amb uns valors específics, desenvolupa processos concrets en el seu funcionament quotidià, i en ella s'aprecien relacions diverses entre els seus membres, unes més explícites que unes altres.

Serà una tasca bàsica del mestre i de la mestra ser capaç d'analitzar els processos d'ensenyament – aprenentatge per a poder entendre les variables explícites i ocultes que intervenen en ells, i regular i ordenar conseqüentment la participació de cadascuna d'aquestes variables. Així mateix, serà tasca fonamental en la funció docent conèixer totes les dimensions que configuren un centre educatiu, un veritable ecosistema social i humà.

L'assignatura de Organització i Direcció de Centres en les titulacions de Grau de Mestra/e en Educació Infantil i Grau de Mestra/e en Educació Primària té caràcter introductori i de formació bàsica, i tracta d'apropar, a les estudiant i als estudiants, a la realitat organitzativa dels centres escolars, a les problemàtiques pròpies de les pràctiques educatives i a la recerca i elaboració d'un coneixement pedagògic complex i ric.

El nostre objectiu fonamental serà introduir-nos en una dinàmica sistemàtica de reflexió i acció sobre els processos organitzatius que es manifesten en la realitat educativa. I ho farem des de quatre eixos que seran els quatre pilars que sustentaran el nostre propi procés: reflexió sobre l'organització educativa com a camp d'estudi i investigació; reflexió sobre el marc polític-normatiu en l'organització i direcció de centres educatius; reflexió sobre la democràcia educativa, la cultura democràtica a l'escola, la comunicació, la participació, la coordinació i la gestió; i reflexió sobre l'avaluació i la innovació en educació, en centres, programes i professorat.

2.- COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES DE L'ASSIGNATURA.

Analitzar críticament els processos educatius en el seu context històric, social i polític.

Situar les pràctiques docents en el si de les organitzacions escolars.

Conèixer els fonaments organitzatius de l'educació infantil i l'educació primària.

Analitzar les condicions institucionals que emmarquen la pràctica docent en educació infantil i primària.

Conèixer els condicionants legislatius de l'activitat educativa.

Conèixer i abordar situacions escolars en contextos multiculturals.

Disposar de la capacitat de participar en la definició i avaluació de l'activitat general del centre, atenent a criteris de qualitat.

Pensar críticament les competències de les escoles i dels seus professionals.

Conèixer models de millora de la qualitat en els centres educatius.

3.- CONTINGUTS

Els continguts de l'assignatura han estat organitzats en quatre mòduls. Cadascun d'aquests mòduls ha estat organitzat en quatre temes.

1. L'organització educativa com a camp d'estudi i investigació.
 - a. La nostra societat i els reptes socials del segle XXI.
 - b. L'educació i la funció social de l'escola. L'escolarització obligatòria.
 - c. Les ciències de l'educació. L'organització en la planificació curricular.
 - d. Perspectives teòriques sobre l'organització dels centres educatius.
2. Marc polític en l'organització i direcció de centres educatius.
 - a. La naturalesa política de l'educació.
 - b. Marc legislatiu educatiu. Fonaments, competències i normes.
 - c. El sistema educatiu. L'administració educativa. Sindicalisme docent.
 - d. La institució escolar. Sosteniment de centres. L'escola pública.
3. Democràcia educativa: la cultura democràtica a l'escola, comunicació, participació, coordinació i gestió.
 - a. Viure la democràcia a l'escola per a la formació d'una ciutadania democràtica.
 - b. La participació en la institució escolar. La participació dels diferents estaments.
 - c. La coordinació en la institució escolar. Dinàmiques de coordinació. Organismes de coordinació.
 - d. La gestió en la institució escolar. Àmbits de gestió. Òrgans de gestió i de govern dels centres. Normativa bàsica. Documents de gestió.
4. L'avaluació i la innovació en educació.
 - a. Avaluació del sistema educatiu. Avaluació de programes i de centres.
 - b. Avaluació del professorat. El rol docent.
 - c. La qualitat en les organitzacions educatives.
 - d. La investigació i la innovació en el centre educatiu. Projectes d'innovació en centres. El centre com a espai de reflexió - acció i de recerca permanent. Pràctiques curriculars innovadores.

4.- METODOLOGIA.

Tractarem de construir-ne una assignatura dinàmica en la qual, des d'un plantejament organitzat del temps i del contingut, donarem cabuda a diferents iniciatives, realitzades a l'aula i a l'horari de classes, però també prenent en consideració els aprenentatges de fora de l'aula i de l'horari de classes:

- Reflexió i exposició del professor sobre els continguts de l'assignatura.
 - Reflexió i exposició de l'alumnat sobre els continguts de l'assignatura mitjançant la utilització de diferents fonts.
 - Anàlisi i comentari de textos relacionats amb els continguts de l'assignatura.
 - Anàlisi i comentari de pel·lícules relacionades amb els continguts de l'assignatura.
 - Treballs individuals sobre la bibliografia indicada.
 - Treball previ i visita a la nostra classe de persones que aporten la seua experiència sobre la matèria: docents, experiències d'animació lectora, rondallaires...
 - Treballs individuals sobre iniciatives relacionades amb l'assignatura que oferisca l'entorn (conferències, cinema, sessions de rondallaires...).
 - Estudi previ i visita del grup a diferents centres educatius (CEIP, CAES, CEE, FPA...).
- Recepció per la direcció, visita i sessió conjunta per a plantejar qüestions obertes.
- Treball individual de recopilació, organització i presentació acurada de tota la documentació relacionada amb el treball realitzat al llarg del curs.
 - Treball de xicotet grup sobre organització de centres educatius, mitjançant la visita i arreglada de dades en diferents tipus de centres. Posada en comú i reflexió conjunta.
 - Treball de xicotet grup sobre seguiment informatiu i normatiu referit a l'educació en general i a l'organització escolar en particular.
 - Treball de gran grup sobre rols existents en una institució escolar. Dramatització periòdica argumentada.
 - Tutories individuals i/o col·lectives presencials i virtuals.
 - Reflexió sobre la dinàmica de treball i inclusió de noves propostes.
- ...

5.- PLANIFICACIÓ TEMPORAL

Les classes comencen el 9 de setembre i finalitzen el 20 de desembre.

Les dates d'exàmens seran el 13 de gener (1ª convocatòria) i el 9 de juliol (2ª convocatòria).

Les setmanes d'activitats complementàries seran del 21 al 25 d'octubre i del 25 al 29 de novembre.

Disposarem de 16 setmanes, 29 sessions de classe, de 2 hores de durada. Cada mòdul serà treballat en 4 setmanes.

6.- AVALUACIÓ.

La nostra proposta es fonamenta en la feina i la reflexió personal i col·lectiva; per tant, es valorarà l'assistència a classe i la realització de les activitats conjuntes proposades.

L'avaluació serà continua, i tindrà caràcter formatiu, de manera que cercarà la reflexió permanent i la incidència en aquells aspectes que no hagen estat consolidats.

L'assistència a classe, la participació activa en les propostes de treball, les lectures suggerides i la realització de les activitats proposades podrà permetre a l'alumna/e la superació de l'assignatura.

En cas de no poder assistir a classe de manera regular, l'alumna/e deurà igualment realitzar els treballs proposats, i mantindrà amb el professor un contacte permanent mitjançant les hores de tutoria, la tutoria virtual o qualsevol altre mitjà que s' haja d'establir.

Com a criteris d'avaluació es consideraran: l'assistència a classe i portar al dia el desenvolupament de l'assignatura; la puntualitat en el lliurament de les activitats; la participació activa en comentaris i reflexions, l'assoliment d'un vocabulari precís relacionat amb les Ciències de l'Educació i l'organització educativa en particular; la capacitat d'argumentar de manera raonada sobre la teoria i la pràctica educativa; la claredat expositiva oral i escrita; la recerca, selecció i utilització de fonts documentals en la realització dels treballs; els aspectes formals en la documentació escrita lliurada (presentació, coherència i cohesió textual, precisió lèxica, rigor...).

Prova final. Tot l'alumnat realitzarà una prova final que contindrà dues parts: un qüestionari sobre conceptes bàsics treballats a l'assignatura i un comentari d'un text tret de les autores i autors treballats. En el comentari, l'alumna/e podrà utilitzar tot el material del curs.

La prova final significarà el 25% de la qualificació final. El 75% restant es distribuirà de la següent manera:

- Un 25% del total: l'assistència a classe, la participació activa en les propostes de treball, les lectures diàries suggerides i la realització de les activitats proposades, valorant la qualitat de les mateixes.
- Un 20% del total: la realització i lliurament d'un portafolis digital individual de recopilació, organització i presentació acurada de tota la documentació relacionada amb el treball realitzat al llarg del curs. Aquest portafoli inclourà un diari de classe i una avaluació rigorosa de la dinàmica de l'assignatura i de totes les variables que hi intervenen en el desenvolupament del curs, així com una autoavaluació raonada sobre el procés d'ensenyament – aprenentatge de cada alumna/e.
- Un 15% del total: la participació en els treballs i exposicions de gran grup (sobre rols existents en una institució escolar, mitjançant la dramatització periòdica argumentada) i de xicotet grup (sobre organització de centres educatius, mitjançant la visita i arreplegada de dades en diferents tipus de centres i el seguiment informatiu i normatiu referit a l'educació en general i a l'organització escolar en particular).
- Un 15% del total: treball individual sobre dos llibres, seguint les pautes que s'estipulen. Un d'ells serà de lectura comuna per a tota la classe i l'altre podrà ser triat per l'alumna/e entre la bibliografia recomanada (prèvia consulta amb el professor).

7.- BIBLIOGRAFIA

AA.VV.: Dossier de l'assignatura en l'Aula Virtual.

ALCALDE, A. et al. (2006): *Transformando la escuela: comunidades de aprendizaje*. Caracas. Laboratorio Educativo.

ANAYA, G. i ARIÑO, A. (1998): "Transformaciones culturales de la modernidad", en G. FERRANDO, M.: *Pensar nuestra sociedad – Fundamentos de Sociología*. València. Tirant lo Blanch.

ANTÚNEZ, S. (1993): *Claves para la organización de centros escolares*. Barcelona. ICE-UB.

ANTÚNEZ, S. i GAIRÍN, J. (1994): *La organización escolar. Práctica y fundamentos*. Barcelona. Graó.

APPLE, M. i BEANE (Comps.) (1997): *Escuelas democráticas*. Madrid. Morata.

BELTRÁN, F. (2010): *Organización de instituciones socioeducativas: imposibilidad y desórdenes*. Valencia. Reproexpres.

BELTRÁN, F. i SAN MARTÍN, Á (2000): *Diseñar la coherencia escolar. Bases para el proyecto educativo*. Madrid, Morata.

BOLÍVAR, A. (2000): *Los centros educativos como organizaciones que aprenden*. Madrid. La Muralla.

CALATAYUD, M. A. (2009): *Entresijos de los centros escolares. Desvelarlos para mejorarlos*. Málaga. Aljibe.

CARBONELL, J. (2006). *La aventura de innovar*. Madrid. Morata.

CARDA, R. M. i LARROSA, F. (2004): *La organización del centro educativo. Manual para maestros*. Alicante. Club Universitario.

CORONEL, J. M. (1998): *Organizaciones escolares. Nuevas propuestas de análisis e investigación*. Huelva. Universidad de Huelva.

DELORS, J. (1997): *La educación encierra un tesoro. Informe a la UNESCO de la Comisión Internacional sobre la educación para el siglo XXI*. Madrid. Santillana.

DOMÍNGUEZ, G. i MESANZA, J. (1996): *Manual de organización de instituciones educativas*. Madrid. Escuela Española.

FERNÁNDEZ ENGUITA, M. (1990): *La cara oculta de la escuela. Educación y trabajo en el capitalismo*. Madrid. Siglo XXI.

FERNÁNDEZ ENGUITA, M. (1995): *La escuela a examen*. Madrid. Pirámide.

FERNÁNDEZ, M. i TERRÉN, E. (coords.) (2008): *Repensando la organización escolar. Crisis de legitimidad y nuevos desarrollos*. Madrid. Akal.

FREIRE, P. (1990). *La naturaleza política de la educación. Cultura, poder y liberación*. Barcelona. Paidós.

GAIRÍN, J. (1996): *La organización escolar: contexto y texto de actuación*. Madrid. La Muralla.

GAIRÍN, J. i DARDER, P. (1994): *Organización de centros educativos. Aspectos básicos*. Barcelona. Praxis.

GIMENO, J. (Coord.) (1995): *La dirección de centros. Análisis de tareas*. Madrid. CIDE. MEC.

GIMENO, J. (2000): *La educación obligatoria: su sentido educativo y social*. Madrid. Morata.

GIMENO, J. y PÉREZ GÓMEZ, A. (1997). *Comprender y transformar la enseñanza*. Madrid Morata.

GONZÁLEZ, M. T. (coord..) (2003): *Organización y gestión de Centros Escolares: Dimensiones y procesos*. Madrid. Pearson.

JACKSON, Ph. W. (1991): *La vida en las aulas*. Madrid. Morata.

MARTÍN, M. (coord.) (1999): *Dirección y gestión de Centros Educativos. Planificación y calidad*. Alcalá. Universidad de Alcalá.

MARTÍN-MORENO, Q. (2006): *Organización y dirección de centros educativos innovadores*. Madrid. McGraw-Hill.

MARTÍNEZ BONAFÉ, J. (Coord) (2003): *Ciudadanía, poder i educació*. Barcelona: Graó.

SALINAS, D. (2002): *!Mañana examen! La evaluación: entre la teoría y la práctica*. Barcelona. Graó.

SANTOS GUERRA, M.A. (2000): *La escuela que aprende*. Madrid. Morata.

SANTOS GUERRA, M.A. (1997): *La luz del prisma. Para comprender las organizaciones educativas*. Málaga. Aljibe.

SANTOS GUERRA, M.A. (2003): *Una flecha en la diana. La evaluación como aprendizaje*. Madrid. Narcea.

SAVATER, F. (1997): *El valor de educar*. Barcelona. Ariel.

TORRES, J. (2001): *Educación en tiempos de neoliberalismo*. Madrid. Morata.